

ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարեկանը 6 ռուբլ:

Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մէջ:

Օտարադարձակները գրվում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мелк»:

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ

(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խաւաքանչիւր ըստ 2 կոպեկի:

ԲՈՎԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թուրքիա: Յունաստան: Ֆրանսիա: Նամակ Գերմանիայից: Արաբիայի լուրեր: ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: ՀԵՌՈՒՆ ԳԵՐՆԵՐ: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Գաւթի թէկ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 23 փետրվարի

Մեծապատիւ խմբագիր: Շատ վաղուց է, որքէն, մենք, Թիֆլիսի Օրիորդական Գիմնազիայի բարձր դասարանների հայ աշակերտները, զգալով հայ լրագրողների ընթերցանութեան կարեւորութիւնը, վերջապէս, ունենալով դաստան հայ աշակերտութեան հինգերորդ դարից ի վեր ձեռք բերած լուր, որ մեզ ևս չորս անգամ ուղարկելու ձեռք առնուցիք (Մշակի) համարները, ինչպէս և ուղարկում էք շատ քաղաքների և գիւղերի հայոց զբոսըրդներին: Շնորհակալութիւն յայտնելով ձեզ, որ դուք, յարգելով մեր խնդիրը, արդէն փետրվարի 17-ից սկսած շաբաթականաբար ուղարկում էք մեզ ձեր թերթը, որ մեծ համակրութեամբ կարդացվում է մեզանց, մեծապէս ենք որ և մեր միւս խմբագրութիւնները հետեւելով ձեր օրինակին, անհաշտ կողմնակից մեզ և իրանց պարբերական հրատարակութիւնները: Մի և նոյն ժամանակ բոլոր սրտից շնորհակալութեամբ ենք անխնայ (Մշակի) տասնամեայ գոյութեան տարեդարձը, ցանկանալով այսուհետեւ տեսնել կրթութիւնը տարածող լրագրի շատ տաննակ տարիների յարատեւութիւնը և գոյութիւնը:

Գրողներէք, պարուն խմբագիր, մեր բոլորիս երախտագիտական զգացմունքները:

Թիֆլիսի օրիորդաց Գիմնազիայի հայ աշակերտներէն:

ԴԱՍԻԹ ԲԵԿ

Պ Ա Տ Մ Ա Ա Ն Վ Է Պ

(1722—1728)

Լ.Ն.

Յաւթալի-խանը նոյնպէս վերադարձած էր: Մէլքե-Ֆրանգիլը կուի գաղտնի նրան համարեալ ձեռքի վրա տարաւ մինչեւ իր ամարանոցը: Նրա վերադարձից հաւաքվեցան, ընտելին վերջը և յայտնեցին, որ վտանգաւոր է, այն ժամանակ միայն Մէլքե-Ֆրանգիլը հանգստացաւ, և արտասուքը սրբելով, Աստուծոյ փառք տալով, հեռացաւ հիւանդի մահէն մօտից:

Նրա օր էր, որ նա իր տանը չէր եղել. շտապում էր տուն գնալ, որ իր բարեկամների հետ տօնէ իր այն օրվայ անարգ յարմարութիւնը: Նրա սև ջութին, երկու շաւիշները, զոլը համարձակումը, խանի ամարանոցի դռները կանգնած, սպասում էին նրան: Նա դուրս եկաւ, նստեց ջութի վրա և գիմեց իր սովորը, որ շատ հեռու չէր:

Գիշերից բաւական անցել էր: Լուսինը երբեմն ժամում էր ամպերի կտորանքի տակ և աւելի թանձրացնում էր գիշերային խառնուրդը, իսկ երբեմն դուրս էր գալիս և իր գունատ լոյսը թափում էր լուսնի, բլուրների միջին կատարների վրա: Չորերը մնում էին խառնուրդ մէջ. նրանց մէջ արևի լոյսն անդամ էլ թափանցում:

Մէլքե-Ֆրանգիլը բաւականաւոր և իր ըզձախ նպատակին հասած մարդն անսասան բերկրու-

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՒՐԱՅԻՅ Կ. Ն. Արիստոմանից ստացանք, կողմանեան թանգարանին հասցնելու համար մի հետաքրքիր ընծայ. դա մի հրէշ-կենդանի է, մի երկու գլխանի հորթ, որ դրված է սպիտակ մէջ: Պարուն այդ ընծան յանձնեցինք արդէն թանգարանի կառավարիչ, զօրավար Բաղդէին:

ՄՍՍԿՎԱՅԻՅ Լազարեան ձեռարանի աշակերտական մատենադարանի վրա հսկող պ. Խաչատուր Յովհաննիսեանցից ստացանք հետեւեալ նամակը: «Ըստ յանձնարարութեան Լազարեան ձեռարանի վերատեսուչ, պ. Գեորգ Գանասեանցի, գիտեմ եմ յարգելի խմբագրութեանը միջնորդութեանը, խնդրելով ուղարկել մեզ պ. Քիւրքեանի Անիի աւերակների ֆոտոգրաֆիական ժողովածուները երկու օրինակ: Նրա կը ստացվին այսուհի յիշեալ երկու ժողովածուները, ձեռարանի կառավարութեանը անմիջապէս կողարկի ձեզ քառասուն և մի ռուբլ, հասցնելու համար, որ հարկն է: Ժողովածուներից մի օրինակը, պ. վերատեսուչի անօրէնութեան համաձայն, նշանակված պիտի լինի աշակերտաց մատենադարանի, իսկ միւսը ձեռարանին աւագ մատենադարանի համար:»

Ստացանք բժիշկ Միրիանեանցից, Կարակոյր-տից, 10 ռուբլ յօդուտ Կ. Պօլեի Միտիսի ընկերութեան: Կա պ. բժիշկի ներկայ 1882 թվ. վրձարն է, ինչպէս նա խոստացել է վճարել ամէն տարի:

Այս օրերս մենք առիթ ունեցանք այցելել Կովկասեան թանգարանը (մուգեմ): Պէտք է խոստովանվեմք որ թանգարանը մեծացնելուց և վերանորոգելուց յետոյ, նրա կառավարիչ պ. Բաղդէ մեծ աշխատանք է գործ դրել թէ թանգարանի դահլիճների արտաքին տեսքը գեղեցիկացնելու և թէ նրա մէջ եղած այլ և այլ ժողովածուները հարստացնելու: Մասնաւոր հարուստ են թանգարանի կենդանաբանական ժողովածուները կովկասեան տեսակների—թռչունների, ձկների, միջատների ժողովածուները: Կահլիճները առհասարակ

մեծ ճաշակով են տարված: Այցելելի առանձին ուշադրութիւն են դրուում բնական մեծութեամբ մտնող շինած ֆիգուրաները, որոնք ներկայացնում են կովկասեան այլ և այլ ազգութիւնները, իրանց ազգային հագուստներով: Թանգարանը բաց է և քեջարթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը: Մուտքը 20 կոպեկ է: Թանգարանի վերանորոգելուց յետոյ, այցելողների մուտքի փողերից մեծ դուռը է գոյանում ամէն ամիս, ինչպէս մեզ տեսցին: Այդ դուռնաբաց, զիտարարական, պահպանվում է թանգարանը:

Շուկաւերից մեզ գրում են: «Կառական ժամանակ է, որ Բորչալուի Ռէվարաչի և Ղազարեանցի գիւղերում տրուում է կենդանիների մէջ մի տարաբնույթի նիւտ, որ մեծ կտորածներ է անում բնական կենդանիների մէջ: Պատահում են դէպքեր, որ իւրաքանչիւր անից գործում են այդ անտուն մինչեւ 30 կենդանիներ: Շուկաւեր գիւղի մի մարդ, Յովհաննէս Գաբանով, որ վերջիցս թուրք գիւղերում երկու հատ կովեր պահուած է ունենում, գրում է և իր կովերը բերում Շուկաւեր: Այդ կենդանիները այսուհի հալու չորս օր են տալու և այնուհետեւ պարենը նրանց մորթում և միւսը ծախում է: Այդպիսով կենդանիների անտը տարածվում է և Շուկաւերում և կենդանիները բազմութեամբ սկսում են կատարվել: Այսօր սկսվում է նրանով որ կենդանու սպիտակ թղթը (Վիպար) ուղարկւմ է, լեզին և փիւղը մեծանում են, ականջները թուլանում են և հինգ օրից յետոյ կենդանին մեռնում է: Ազատվողները շատ քիչ են լինում: Շուկաւերցիները բողբոջ են տեղական պրիտումով պ. Մամիկանեանին պ. Գաբանովի դէմ, հիւանդ կովերի միւսը ծախելու պատճառով, բայց բողբոջ հետեւեալ դեռ յայտնի է: Հրաւիրում ենք այդ տխրալի երկուքների վրա մեր «Կենդանիների հովանաւորող» ընկերութեան և այն բոլոր աղին անձանց ուշադրութեանը, որոնք թանգ և թէ գիւղացու անտեսական բարոյութիւնը և թէ կենդանիների ստորջութիւնը: Կենդանիներին են կարգում գիւղացու հարստութեան ամենազրկուածը արքիւրը:»

տուր, գտնել չը կարողացայ: Ես նրա մարմինը պիտի կտոր-կտոր անել տայի:

— Էնց այդպէս էլ եղած էր, մէկը, միամիտ կեղեք, պատասխանեց զիլըր գիւղական հրճաւոր: — Ես իմ աչքերով տեսայ, ամբողջ մարմինը պատած էր վերքերով: Այդ մարդը, ճշմարիտ ասած, երկաթի մարմին ունի. այնքան վերքեր ստանալուց յետոյ, դարձեալ քաջութեամբ կուտում էր: Եթէ գիւղացու գնատակով չը զարկէին, գուցէ չէր սպանվի:

— Բայց մարմինը, մարմինը ինչ եղաւ, զարձեալ հարցերից մէկը:

— Նրա ընկաւ, թիկնապաններ խելոյն վեր աւելն, պատասխանեց զիլըր:

— Ո՛ր տարան:

— Այն խառնակութեան մէջ ով կարող էր գիտնալ, թէ ուր տարան:

Մէլքե շատ տխրեց, որ նրան չը յաջողվեցաւ իր բարբարոսութիւնը գործ դնել թշնամու անշունչ դիակի վրա:

— Իսկ Ստեփաննոս Դաւթեանը, տեսնեք, ինչպէս սատանայի նման անկրկնութեամբ... ստաց մէկըր, ամբողջով այդ մեծ կորուստի համար:

— Այո, սատանայի նման անկրկնութեամբ... կրկնեց զիլըր ոչ սակաւ արիւսանքով:

Չորին դարձեալ ընդհատեց նրանց խօսակցութիւնը: Գիշերային ձանապարհորդութեան ժամանակ մարդիկ: Այս անգամ աւելի սատակի կերպով խրաչելով, նա յետ-յետ քաջվեցաւ և փոքր էր մնում մէկքին խելի քարերի վրա:

— Ի՜նչ է պատահել այդ անասունի հետ, հարցրեց մէկըր, նրա սանձը քաշելով:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ մեզ գրում են: «Այսօր փետրվարի տասն է, բայց դեռ ևս «Գործ» ամսագիրը չէր չէ տեսել, գտնէ մեր քաղաքում դեռ ստացված չէ այդ ամսագիրը: Յանկալի է խնայող սրա ուշանալու պատճառը: Մեր քաղաքի մոտեւոյ մարդ այդ ամսագրի երկարուն անհամբեր սպասում է:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍ

Կ. Պօլեից «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են փետրվարի 17-ից: Մի քանի ժամանակից սուլթանը սատակի գրողված է իր յարաբերութիւնները Բ. Գրան հետ, մանաւանդ միմիադ-նախագահի հետ կանոնադրելու հարցով: Այն հանգամանքը, որ քաղաքական վերջին դժուարութիւնների ժամանակ սուլթանը վարվում էր իր կամքի համեմատ, շատ վատ ազդեցութիւն գործեց այն մարդկերանց վրա, որոնք հրաւիրված են սուլթանին խորհուրդներ տալու համար: Գրանից ծագեցին բազմաթիւ դժուարութիւններ, որոնք վատ ազդեցութիւն ունեցան Թիւրքիայի վարչական մեքենայի վրա, այնպէս որ անհրաժեշտ համարվեցաւ պարզել Թիւրքիայի քաղաքական ներքին գրութիւնը: Գրանեա սուլթանը չափազանց աշխատում է իր յարաբերութիւնները թիւրքաց կառավարութեան հետ կանոնադրելու համար: Նա պարզ տեսնում է, որ Թիւրքիայի նշանաւոր ցոլը կազմող իշխանութեան սկզբունքը հետզհետեւ թուլանում է, որ երաբխական կազմակերպութիւնը անհետանում է, որ կայսերական իրադէսների կատարումը կախված է աստիճանաւորների կամայականութեանից և որ ինտրիգները և

— Մտերի միջոց չէնջին լսեցի, ստաց չափունքից մէկը:

Այդ միջոցին կողմանք իր անտանկի անախտ ձայնով դուրաց, տերները միմեանց զարկեցան, իր թէ անտանների այդ անդուն հակողը, մի ծառից թուշում էր միւսի վրա:

— Տեսնում էք, կողմանքն է, ստաց զիլըր և շաբաթակց իր ընդհատված խօսքը:

— Կուք զբաղված էիք կուի մէջ, չէիք նկատում, մէկը, Թորոսի ընկնելուց յետոյ, մինչեւ երկուշաբթի մեծ թը պատելը, Ստեփաննոս Դաւթեանը իր մարդիկներով պաշտպանվում էր: Ես տեսայ՝ պատերազմի ամենաջկոտ ժամանակը, նրա ձին հրացանի գնատակից վեր ստացաւ, ցած դուրս վեցաւ և իշխանին տակով արեց: Այդ միջոցին մերսը վրա հասան և գերեցին նրան: Նրա երկու թիկնապանները Չորսուրը և Արաբին երկար կուտում էին, որ աղատուն իրանց իշխանին, բայց չը կարողացան:

— Այդ բոլորը ևս խանութ եմ, ստաց մէկըր, — նրան հայոց միւս գերիների հետ բերեցին մինչեւ խանի տունը, այնտեղ կառնաւորեցին, բայց նրանից յետոյ ուր կորաւ:

— Ո՛ր պիտի կորչէր, շատ հասկանալի է, կամ ինքը հնար գտաւ փախչելու, կամ ուրիշները փախցրին նրան:

— Վերջին կարծիքը տակի համանական է... և ես մէկի վրա կառնած ունեմ... անպատճառ նրա գործն է... նա կառնած կը լինի պահապաններին և փախցրած... թիւրք պահապանը մի սև փողի համար հողի կը տայ... իսկ ամբողջ մէջ բոլորը զբաղված են խանի վերքով... այդ խառնակութեան մէջ, եթէ գերիների կէտ էլ փախց-

հասկանութիւնը հեռացնում են ընդունակ մարդկերանց և տեղ են տալիս անընդունակներին: Ահնարեալ է, որ մէկը միւսի ետեւից կառավարական ղեկը իրանց ձեռքն առնող թիւը պետական մարդիկ չը կարողացան փոփոխել զործերի այդ տեսութեամբ թիւը: Նրանց հեղինակութիւնը երբեք բաւականացուցիչ չէ եղել և նրանց անաշուղտեան զիջումը պատճառներից մէկն էլ եղել է այն հանգամանքը, որ նրանց իշխանութեան սահմանները չեն որոշվել: Այդ հանգամանքների պատճառով սուլթանը յանձնեց գերմանացի աստիճանաւորներին քննել այն հարցը, թէ արդեօք կարելի է զործարկել թիւը: Գերմանական և պրուսական օրէնքը առհասարակ միմիտորութեան և առանձնապէս միմիտորութեան համեմատութեան վերաբերութեամբ: Նրանում է, որ իւրաքանչիւր միմիտորի իրաւունքները և պարտականութիւնները ճշգրտութեամբ որոշելով սուլթանը կամեցում է առաջն առնել այն սխալ մեկնութիւնների, որոնք կը տրվեն իշխանութեան չափազանց կենտրոնացնելու թիւը: Գերմանացի զործարկի վերաբերութեամբ միմիտորի իրաւունքները և պարտականութիւնները սուլթանը անհրաժեշտ է համարում և ստատիկ աշխատում է մտնել նրանց թիւը: Նրան լրագրին Կ. Պօլսից հաղորդում են հետեւեալը: Բոլոր ճշմարտութեանը կարող են վկայել, որ Բ. Կուռը ամեն բան անում է, որպէս զի հանգստացնէ Բոսնիայի մահապաշտական ազգաբնակչութեանը և անկարելի դարձնէ նրա մասնակցութիւնը սլաւփիւնների ապստամբութեան: Մի քանի ժամանակ է, ինչ թիւը լրագրիններին պատուիրած է չը տպել այնպիսի յօդուածներ, որոնք կարող են զրգուել մահապաշտականներին: Աստոր-Ունգարիայի դէմ: Բարեյաջող հանգամանքներից մէկն էլ այն է, որ Աստ-

րօ-Ունգարիային ընդդիմադրող մահապաշտականների զիջումը առաջնորդները պիտի Կ. Պօլսից են գտնուում այնպէս որ Բ. Կուռը կարող է նրանց վրա ուղղակի ազդել: Ամենամտանգաւոր մարդկերանցից մէկին, որ մեծ ընդդիմադրութիւն գործեց աւստրո-ունգարական զորքերին, երբ նրանք առաջին անգամ դրաւում էին Բոսնիա և Հերցեգովինա, ճաշիկի մեկտիւն սուլթանը յայտնեց, որ ինքը բարեկամական յարաբերութիւններով է կապված Աստոր-Ունգարիայի հետ:

Կ. Պօլսից փետրվարի 21-ից ստացված լուրերից երևում է, որ շուտով կը հրատարակվի սուլթանի իրազէն, որով կը վճռվի Ռուսաստանին պատերազմական ծախսերի հատուցման հարցը: Վերջին օրերում սուլթանի նախագահութեամբ միմիտորների մի քանի խորհուրդներ կայացան, որոնց ժամանակ այդ հարցն էր քննվում:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Յունվարի 31-ին վերջապէս բացվեցաւ յունական պատգամաւորների ժողովը, որ այդքան անհամբերութեամբ էր սպասվում: Գրում է Աթէնքից «Պօսթ» լրագրի թղթ-թակիցը: Այդ օր պատգամաւորների և բացման ժամանակ հասարակութեան ներկայութեամբ յունական թագաւորը մի ծառ արտասանեց և յայտնեց, որ պարլամենտը բացված է: Շատերը կարծում են, որ թագաւորի ծառի մի մասը Յունաստանի հետ նոր նահանգներ միացնելու մասին շատ կարծառու էր և զրա պատճառը միմիտորութեան երկիւղն էր համարում պարլամենտի մէջ մեծ ընդդիմադրութիւն գտնելու համար: Եւ ճշմարիտ ընդդիմադրական կուսակցութիւնը օրից օր նշանակութիւն է ստանում և երեւի Յունաստանի հետ միացրած նահանգների մասին պարլամենտական վիճաբանութիւնների ժամանակ միմիտորութիւնը մեծ կռիւ կունենայ ընդդիմադրական կուսակցութեան հետ: Պարլամենտի առաջին նիստերից արդէն երևաց, որ ընդդիմադրական կուսակցութիւնը յաղթող է հանդիսանում: Պարլամենտական բաժինների նախա-

գահներ և քարտուղարներ ընտրելու ժամանակ միայն երկու բաժինների համար ընտրվեցան կառավարական կուսակցութեանը պատկանող մարդիկ, մինչդեռ մնացած վեց բաժինների համար ընդդիմադրականներ ընտրվեցան:

Պարլամենտը իր առաջին նիստի ժամանակ զբաղվեցաւ Վօլօի պատգամաւորի միմիտորի առաջարկած հարցով նոր նահանգների մէջ պատգամաւորներ ընտրելու գործի օրինաւորութեան մասին: Այդ պատգամաւորը խնդրում էր պարլամենտից չը քննել նոր նահանգների պատգամաւորների ընտրութեան կանոնաւորութիւնը, մինչև պարլամենտը չը քննէ կառավարութեան գործունէութիւնը այդ նահանգները միացնելու ժամանակ: Միմիտորների նախագահ Կուսմանուրու յայտնեց, որ պարլամենտը իրաւունք ունի քննել պատգամաւորների ընտրութեան կանոնաւորութիւնը առանց քննելու ընտրութեան օրինական կողմը և այդ հիման վրա առաջարկեց մերժել միմիտորի առաջարկութիւնը: (Ընդդիմադրական կուսակցութեան առաջնորդ Տրիկուպիս, ներկատեղի, թէ կառավարութիւնը Յունաստանի հետ նոր նահանգներ միացնելու ժամանակ չը յարգեց ժողովրդի իրաւունքը և կարծեց, թէ կարող է նրա ներկայացուցիչ լինել իւրացնելով պարլամենտի իրաւունքները, մեկնեց այն միտքը, որ միացրած նահանգների մէջ ընտրված պատգամաւորները կատարեալ իրաւունք ունեն մասնակցել պարլամենտի աշխատանքներին, որովհետեւ յիշեալ նահանգները ներկայումս Յունաստանի մի մաս են կազմում: Տրիկուպիսի կարծեցով, պարլամենտը պէտք է քննէ այդ նահանգների պատգամաւորների ընտրութեան կանոնաւորութիւնը միայն: Պարլամենտը Տրիկուպիսի կարծեցի համեմատ վճռեց միմիտորի առաջարկութիւնը մերժել:

ՖԻՆԱՆՍԱ

Երբ Աթէն Գամբետտա ընդունեց Դիւլ-Գրեվիի առաջարկութիւնը միմիտորութիւն կազմելու մասին, նա աջողութեամբ ձեռնարկեց իր քաղաքական նախագիծը Յունի-

սի վերաբերութեամբ, ասելով, թէ «Յունիսի գործը պէտք է քննենք մի քանի տարի ժամանակով»: Գրում է «Պօսթ» լրագրից: Ֆրանսիական միմիտորութեան նախկին առաջնորդը ճշգրտութեամբ իրազորեց այդ նախագիծը: Ստիպելով Բուստանին Յունիս վերադառնալ, երեւի Գամբետտա նրան այնպիսի հրահանգներ և իրաւունքներ տուեց, որ Յունիսի մէջ մի անգամից հասկացան, թէ վտանգաւոր է կրակի հետ խաղալ և զրգուել ֆրանսիային զանազան կեղծ ապստամբութիւններով: Այդ կեղծ ապստամբութիւնները մեկնում էին նրանով, իր թէ ազգաբնակչութիւնը անբաւական է Յունիսի բէյի հնազանդութեանը ֆրանսիայի հովանաւորութեանը: Փանի որ իշխանութիւնը Գամբետտայի ձեռքին էր, Յունիսի մէջ կատարեալ հազատութիւն էր տիրում, որ Գամբետտայի անկումից և նոր միմիտորութեան կազմվելուց յետոյ միանգամից չը լանգարվեցաւ, որովհետեւ Բուստան դեռ Յունիսի մէջ էր և առաջվայ պէս բէյին և նրա խորհրդատուներին երկիւղ էր պատճառում:

Բայց Ֆրեյսիէի միմիտորութիւնը հարկաւոր չը համարեց պահել Բուստանին Յունիսի մէջ և, նրա աստիճանը բարձրացնելով, ուղարկեց Միացեալ Նահանգները ֆրանսիական ղեկավարի պաշտօնով: Այդ բաւական էր, որ Յունիսը արթնանար այն քննից, որ պատճառել էր Գամբետտա: Յունիսի մէջ իսկոյն եղեալը քննեցին, որ, եթէ Բուստան յետ կանչվեցաւ, ուրեմն ֆրանսիայի քաղաքականութիւնը Յունիսի վերաբերութեամբ փոխել է և մի քանի օրերից յետոյ երկրի զանազան մասերում նորից յայտնվեցան աւաւաւ և աւաւ եր: Հեռագիրը երեւի մեզ հաղորդեց, որ Յունիսի հարաւային սահմանների վրա ապստամբվել են արաբական մի քանի ցեղեր: Ապստամբները կողոպտեցին և սուրբի դարձրին Խամմա քաղաքը, որի ազգաբնակչութիւնը չը կամեցաւ մասնակցել ապստամբութեանը:

Ապստամբական այդ կայծը երեւի առանց հետեւանքների չի փնայ: Մի քանի օրից յետոյ կարելի է լուր ստանալ յեղափոխական շարժումների մասին Յունիսի սահմանակից Ալժիրիայի որ և է բաժնուում և այնուհետեւ

նեւ լինեն, ոչ ոք չի նկատի: *) Թող, Աստուած տայ, խանը առողջանայ, այն ժամանակ ես անպատճառ պատեւել կը տամ այն անդամին, որ մի աշխարհի պատուական որդի մեր ձեռքից դուրս հանեց...

Մէլքի կտակածը, իշխանին փախցնելու վերաբերութեամբ, տիկին Սիւրբի և ներքինապետ Ահմեդի մասին էր, որոնց դադարի յարաբերութիւնները իշխանի հետ նրան վաղուց արդէն յայտնի էին:

Մէլքը և իր ուղեկիցները բաւական հեռացել էին խանի ամարանայից և մտնեցին էին Արծուանիկ առանին: Նա դեռ մտածում էր «սպառնալիկ ուրիշ» վրա, որից զրկվելը, իրաւ որ, նրա վրէժխնդրը, զարթոթիւնից անցած սրտի համար մեծ վտանգութեամբ էր: Այդ միջոցին նրա ուղադրութիւնը դրանց մի երկայն, սպիտակ նոսրեր, որ հեռուից ուրախանալի նման յանկարծ աչքի ընկաւ և կրկին անյայտացաւ խաւարի մէջ:

Ջորին դարձեալ ցցեց իր ականջները, և ուղիս աստիճանով դէպի այն կողմը նայեց: Բայց մէլքը այդ երևոյթը վերաբերեց իր փոքր ինչ զրգուած երեսակցութեանը և կրկին սկսեց խօսել «սպառնալիկ ուրիշ» վրա:

*) Եւ զոմանա ի նոցանէ (ի հայ դերբէյի) կենդանի կայեալ, մեծաւ տանջանք ի Բարդիւշատ ամին, ընդ որս էր և Ստեփաննոս Դաւթաւան: Եւ սուր էաւ Դաւիթ (բէյ) ի վերայ քաջին Ստեփաննոսի, և այնքան զօրացն ի զօր տարապարտուց կորուստից: Իսկ Ստեփաննոս իբրեւ ամենալ եղև ի Բարդիւշատ, հանդիպեցաւ անդ ի տան Խանին բարեւեր ոմն թուրք, որ զթաղեալ ի նա փախոյց, և իբրեւ ազդ եղև Գաւթի զերծումն նորին, միմիտորեցաւ ի սրբին:

Պատմ. Գաւթի-թիւնի, էր. 40—41:

—Այս անգամ ազատվեցաւ նա... եթէ մի անգամ էլ իմ ձեռքը ընկնելու լինի, ես գիտեմ, թէ ինչ կանեմ...

—Ահա ես...

Իսկ ի կեալ մի ձայն, և մի մարդ թուփերի միջից կայծակի նման դուրս պոռնելով, արձանացաւ մէլքի առջև: Այդ ձայնի հետ ձայնից մի արտճառակ և դնդակ ուղիղ անցաւ դաւաճանի կուրծքի մէջ: Նա մի կողմ թեքվեցաւ և գլուխը քարշ ընկաւ սե ջորու կողքից, որովհետեւ ոտները աստղանգակներից իսկոյն չը դուրս եկան: Ջորին այժմ առելի ազդու պատճառ ունէր խրատելու, սկսեց վաղ տալ և իր մէջքից քարշ ընկած արիւղ գլուխը դարկել քաշերին...

Մէլքի երկու անդամն շաթիները ենթարկվեցան նրա վիճակին. երկու ուրիշ ազդարարիկ, նոյն թուփերի միջից դուրս գալով, սրերի հարուածների տակ նրանց ցած գլուխները: Իսկ զգլին բռնեցին:

—Սպասեցէք, դրան դեռ թողեցէք, հրամայեց առաջինը, և մտանալով զգլին հարցրեց.

—Համալու՞մ ես ինձ:

—Համալու՞մ եմ, դուք Գինուալի իշխան Ստեփաննոս Դաւթաւանն էք, պատասխանեց նա լըրբաբար: —Հէնց այս բոլորի մէլքի հետ ձեռք վրա էինք խօսում...

—Կո՛ւ, էիք, որ խաչն ու աւետարանը բերեցիք մեր բանակը մեզ խաբարի համար:

—Այո՛, ես էի, և դուք այնքան միամիտ գտնվեցաք, որ խաբարեցաք:

—Այժմ ինչով վարձատրեմք քո այդ ծառայութիւնը:

—Այդ սրով:

Նա ձեռքը մեկնեց դէպի իշխանի սուր:

—Ոչ, անպիտան, ես իմ սուրը չեմ պղծի քո արիւնով:

Նա դարձաւ դէպի իր երկու թիկնապահները: Ջուլուզլին և Ալթալին, հրամայեց նրանց.

—Դրան պատկեցե՛ք և գլուխը ջախջախեցե՛ք քարով:

Ջուլուզլը պառկեցրեց նրան, դուրս դրեց մի տափակ քարի վրա, իսկ Ալթալին մի անգլին քար բարձրացնելով ասաց.

—Այդ սատանայական գլուխը, որ այնքան միջոցներ է հնարել մէլքի շարագործութիւնների համար, արժանի է այդ վարձատրութեանը:

—Նա արդէն վարձատրված է... պատասխանեց լիբը տակից. —այսօր մի քանի հազար հայոց կտրած գլուխների արժէք ունեցաւ...

—Անգղամ... գուցէ Ալթալին և իր բոլոր ուժով ցած թողեց քարը:

Անգղամի գլուխը տափակ դաժմալ ձև ստացաւ:

Ալթալը, ուր կատարվեցաւ այդ գործիկի դրաման, գտնվում էր մի խրամատ, որ առաջացել էր հեղեղներից: Գիւնները ձգեցին այդ խրամատի մէջ: Իսկ Ջորին, Արիստոմի ջորու նման, վաղ առավոտ, մտել էր ծառերի մէջ, և այնտեղ իշուտ թուփերի հետ փաթկաթիկելով, կանգնել էր: Չանաղանդութիւնը նրա մէջն էր միայն, որ Արիստոմի երկայն մաղեր փաթկաթիկել էին ծառերի ձիւղերին, իսկ մէլքի հազուատի երկայն փեշերը, այն հազուատի, որ մի ժամանակ նա ստացել էր խանից որպէս խաւաթ: Նրա դիակը նոյնպէս ձգեցին խրամատի մէջ, իսկ ջորուն բաց թողեցին: Նա ուղիղ դիմեց դէպի արիւղ ամ-

րոցը նրա բոլոր տանկու համար: Ամբողջ շատ հեռու չէր այդ տեղից:

Իշխան Դաւթաւանը, իրաւ որ, կռիւի դաշտում դերի բռնկեցաւ և բազմաթիւ հայ գերիների հետ թրովեցաւ խանի ամբողջ ջուլուզլը և Ալթալին մինչև այնտեղ հասցնելը հեռուում էին նրան, որ ճանապարհին մի կերպով ազատեն, բայց հնար չեղաւ: Նրանք դարձեալ չը հեռացան ամբողջից, ուր կալանավորված էր իրանց տեղը, և գիշերային միմիտորեան մէջ անհանգիստ կերպով դեղերում էին նրա մերձակայքում:

Բայց ամբողջ մէջ բոլորի հողերը դարձրած էին դէպի վիրտուրոված խանը մանաւանդ երբ իմացվեցաւ նրա եղբոր Ալթալ-խանի կռիւի մէջ սպանվելը, ամբողջ ամբողջ սուրի մէջ ընկաւ: Այդ էր պատճառը, որ գերիները վրա չառ ուղադրութիւն չէին դարձնում: Նրանց անտուններին նման լցրել էին արտաւատան բակում, թոկելով կապկապել էին և դռներին մօտ պահապաններ էին դրել:

Գլխով իշխան յայտնի էին նոյն օրվայ կռիւի բոլոր հետեւանքները, նրան յայտնի էր և իշխանի դերութիւնը: Գիշերով վերադառնալով կռիւի դաշտից, նա առանց ժամանակ կորցնելու, վիրաւորված խանին իր ցատկոտութիւնը յայտնելու պատրուակով, մտաւ նրա ամբողջ: Խանին նա տեսնել չը կարողացաւ և տեսնել շատ ցանկութիւն ևս չունէր: Ալթալը գտաւ ներքինապետ Ահմեդին և հարցրեց նրան իշխանի հետ պատահած զօրապատերձիւնը:

(Կը շարունակվի)

կը խօսվի խաղաղական հիւսիսային Մանչիօի ինտրիգները մասին, որ դեռ ևս վարում է իր պաշտօնը Տոնիսի մէջ և ուրախանում է բուստանի անկման պատճառով:

Այդ բոլոր անցքերը նշանակութիւն ունեն: Տրէսիսի միւնիստրութիւնը, որ համակրութեամբ ընդունեցաւ խաղաղութեան կողմնակիցներին և քաղաքական պատահարները հակառակորդներին, իր գոյութեան առաջին օրերէն նոյն դրութեան է հասցնում Ֆրանսիային, որի մէջ նա գտնուում էր Ֆրեյրի միւնիստրութեան ժամանակ: Այժմեան միւնիստրութեան գիծնակները արմատականներն են Ֆրեյրի վերաբերութեանը և արտաքին քաղաքականութեան զանազանութիւնը արդէն մի քանի դժուարութիւններ ծագեցրին: Անգլիան գրգռված է ֆրանսիական քաղաքականութեան կողմնակիցների հարցին վերաբերութեամբ: Խաղաղական հաւաստիք ընծայում այն միւնիստրութեանը, որի անդամներին մի քանի անգամ նպաստեցին խաղաղացի և Ֆրանսիայի յարաբերութիւններին ստուշելուն: Տոնիսի մէջ դարձեալ անհրաժեշտ են դառնում պատերազմական զործորութիւններ և թանգազին արշաւանքները:

Այս բոլորը չէ կարող ամրացնել լէճն Գամբետայի յաջորդներին դրութիւնը: Երբանք իշխանութիւն ընդունեցին, խոստումնալով վերադարձնել Ֆրանսիային այն հանգստութիւնը և խաղաղութիւնը, որոնց պատճառով էին Գամբետայի պատմասէր դիտաւորութիւնները: Եթէ գործերը այնպէս կատարվեն, ինչպէս կատարվել են մինչև այժմ, հազիւ թէ ֆրանսիական ազգը խոստովանի, որ այժմեան կառավարութիւնը կատարում է իր վրա արած պարտականութիւնը:

ՆԱԽԱԿ ԳԵՐԲԱՆԻՍՅՈՅ

Բերլին, 24/2 82.

Մի քանի օր առաջ ինձ վիճակեցաւ ներկայ գտնվել մի շատ հետաքրքիր դատախոսութեան: Դատախոսը ձեր ընթերցողներին էլ յայտնի պիտի Զախաւ էր. առաջինը՝ դատախոսութեան «Ֆրիստիտանտերի» դրութիւնը արեւելքում:

Ինձ վաղուց արդէն յաջողված էր ըսել հրապարակագրական հայտը անուշը արտասանել, որ ինձ վրա, հասկանալի բան է, էլ աւելի տպաւորութիւն գործեց, որովհետեւ այստեղի լրագրողներին մէջն էլ շատ հազիւ է պատահում տեսնել մեր ազգի անունը: Միայն երբեմն էլ Պոլսի մի երկրորդ հեռագիր հաղորդում է, թէ դեպքաները հաւաքելուց անցնում էին իրենց կամ ուրիշ մասն և խօսեցան հայոց հարցին մասին: Պ. Զախաւի դատախոսութիւնը ընդհանրապէս նուիրված էր մասնաւորապէս արեւելքի քրիստոնեաներին և ուրեմն բայց հայերից յիշում էին միայն սկիզբները (կամ ինչպէս մեղանում նրանց սխալմամբ անուանում են «սարիկներ»): Այս վերջինների մասին դատախոսը շատ առաւել մանրամասն կերպով խօսեց, քան թէ հայերի վրա, նախ՝ որովհետեւ այս ազգը եւրոպական հասարակութեանն էլ առաւել քիչ ծանօթ է քան թէ հայերը, թէ և մարդ հակված կը լինէր կարծել, որ այդ գրեթէ անհայտ մի բան է, թէ ուրիշ մի ազգ էլ կայ, որ եւրոպային էլ աւելի անայտ լինի, քան թէ Հայաստանի որդիքը: Ուրիշ պատճառ, որ այդ Զախաւին ստիպեց սիրիացիների մասին առաւել մանրամասն կերպով խօսել այն է, որ ինքն դատախոսը շատ աւելի ծանօթ էր ինքն մէջ մնալ, քան թէ հայերից ընտելեցրած նահանգներում և ինքն անցաւ նոյն պէս ինչ Միջագետքը և մասնաւորապէս իրան նըպատակ էր դրել գտնել ինչ Տիգրանակերտը, նա իսկ այդ երկրում թէ և քան քրիստոնեայ հայեր, բայց հազիւ գտաւ նրանց մէջ մի հայերին խօսել իմացող, որին մինչև անգամ գրեթէ բացառութիւն էին կազմում և քահանաները:

Սիրիացիների մասին մի քանի հետաքրքիր տեղեկութիւններ հաղորդեց դատախոսը: «Նախ մի իրողութիւն, որ դուք շատերն յայտնի չէ՝ այն է որ սիրիացիները իսկապէս առաջին քրիստոնեական ազգ են եղել, որ Քրիստոսը և առա-

քեաները ոչ թէ երբայիցս էին քրիստոնէ, այլ սիրիներն—մի կողմով ինչ որ շատերն զարմացրեց և ձեր ընթերցողներին անխափած կը դարձնէ: Բայց պատելի պիտի ըստեմանք, որ Քրիստոսի ժամանակ երբայիցս մինչև անգամ երբայիցս մէջ գրեթէ այլ եւս գործածական չէր, այլ Պաղեստինայի ամբողջ ազգայնութիւնը, որին մի քանի անգամ համարում էին իր քաղաքները հատկապէս անուշ համար ստիպված էր ընդհանրապէս գործածական լեզուով խօսելու:

Պ. Զախաւից սիրիայի բերքը իրեն օրինակ մի քանի տեղեր բնագիր աւանդանքի, ինչն Քրիստոսի խօսքերից և ապացուցեց, որ դա երբայիցս էր, այլ սիրիները: Այսպիսով հասկանալի է որ առաջին քրիստոնեաները ճշմարիտ սիրիացիներն էին, որովհետեւ նրանք էին Քրիստոսի խօսքը լսողները, նրանք էին նրա առաջին աշակերտները, հետեւողները, կուսակիցները: Պ. Զախաւ, առանձին շատելութեամբ խօսեց այդ դժուար ազգի մասին, որ իր ամբողջ գոյութեան ժամանակ չը կարողացաւ համակ մինչև ինքնուրոյն կեանքը, մինչև մի անկախ պետութիւն, որ անգաղար այս կամ այն հոգի հաւանքով բնակաւորութեան տակ, անգաղար կուսակցութիւնների բաժանված՝ չիմացաւ միմեան ընդհանուր թշնամիների դէմ ինչպէս և այժմ միշտ խաղաղ է մնում թուրք կառավարութեան և փաշաների ձեռքում, որոնք ճարտիկութեամբ համակում են նրան իր նպատակներին համար դո՛ւր անել: Երբեք կուսակցութիւնների բաժանված՝ միմեան նստադրականները, որք ապրում են սարերի մէջ և իմացել են պահպանել անկախութեան ոգի, միւսը տափառակամ բնակված, կաթիլով կրծով և անգաղար փաշաների ձեռքում գործել: Թուրք կառավարիչները օգուտ ունեն այդ երկու կուսակցութիւնների մէջ պահպանել թշնամութիւնը, որովհետեւ եթէ նրանք միմեան, կարող կը լինէին երկուսին էլ թշնամի թուրքին, որ նրանց երկուսի արեւն է ծծում, փառապաշտ դառնալ:

«Ամենամահալ թշնամիներ լինում են երբայիներ», առեց դատախոսը, և այս խոցեմը չեն հասկանում, որ նրանց պէտք էր միմեան ընդհանուր թշնամու դէմ դրժելու համար. միայն իրանց պէտք էր անձնական ապահովութիւնը պաշտպանելու համար ընդդէմ արեւմտաւոր և ճիշդ նախաձեռնողներին:

Անցնելով հայերին, դատախոսը հետեւեալ խօսքերով անցեց՝ «Երբեք քրիստոնեայ ազգը, որի մասին կարճ անկախ խօսեմ, բայց որին վիճակված է ամենամոտ ժամանակում ամբողջ եւրոպային և ամբողջ եւրոպական մասուրը դարձնել—հայերն են, որոնց դիմացը եւրոպային պարտաւորութիւնները իր վրա յանձն առաւ, որ և ստիպված է կատարել և որ կը կատարի, փասն դի մնը ատիկ չունենք թեկնածաւում սքըռլ նայել եւրոպական դիվանագիտական խոստովանութիւններ վրա»:

Հայերը, շարունակեց դատախոսը, շատ աւելի լրագրատու դրութեան մէջն են քան թէ սիրիացիները, նրանք ունեն մի փառասիր անցեալ, նրանք վայելել են անկախ կեանք, նրանք աւելի խիտ են բնակեցւում իրանց հայրենի երկրում և թէ նրանք նոյնպէս շատ ցրված են ամբողջ երկրագործի վրա, Ունեւարից սկսած մինչև Հնդկաստանը և Ռուսաստանի հիւսիսից մինչև Պարսից ծոցը, բայց որքան և հետո ինչէն միմեանցից այդ դիվանագիտութիւնները, նրանք ընդհանուր կողմով են կազմված իրար մէջ, և այդ կային և երկուսին, որի դուրսն է ծագումը իր ընտրված կաթողիկոսը, իսկ երկրորդ կողմը ուսումնասիրած է, որ նպատակը ազգային զարգացմանը դարձնաւ: Արժեք, քրիստոնեութիւնը, ամենազօրեղ պաշտպան է ազգութեան, այնպիսի մի երկրում ուր բուն ազգային զարգացման դեռ ամբողջ ժողովրդին մատչելի չէ և անանկող մահմադարների մոլեռանդութիւնը, քրիստոնեան էլ եռանդով կուսակցի է լինում իր դաւանութեան: Կատուելու արժանի է, ասեց դատախոսը, որ մահմադարները որքան էլ ատեն, որքան էլ ճնշեն քրիստոնեայ ազգայնութիւնը, այնու ամենայնիւ նրան յարգում են և միայն արհամարհանքով նայում են այն անձինքներին վրա, որոնք անտարբեր են դէպի իրանց կրօնը:

Գալով հայերի ազգային վրա խօսելու, պ. Զախաւ նորից ինչեղ Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածը, կարդաց նրա բնագրած բովանդակութիւնը, առանձին կերով չեղեցով «անյայտ» բառը—բայց անցան չորս տարի, աւելացրեց նա, և այնու ամենայնիւ ոչինչ բարենորոգութիւններ չը-

ղալի չեղան Հայաստանում: Յստա՞ք, շարունակեց պարսիկը, որ հարկաւոր չի լինի որ հոս և այս քրիստոնեայ ճնշված ազգի արեւն և որ նա պիտի համարի մարդկային կեանքի և անձնական ապահովութեան, յուսման և վտանգ լինե՞ք եւրոպայի դիվանագիտական մարդասեր ջանքերի վրա, թէ և պէտք է ասել որ եւրոպային քիչ պատիւ է բերում, որ նա անմիջապէս քաղաքակրթ շէնքերի վրա իր զանգուր մտ համբերում է թուրքի կառավարական վայրենքը մի հին և յարգելի քրիստոնեայ ազգի դէմ»:

Բաւականանում եմ այդքան հաղորդելով «Մշակ» ընթերցողներին այս հետաքրքիր դատախոսութիւնից, որի վերջը դատախոսը լսողներին կողմից վարձատրվեցաւ երկրպագու ծախանարութիւններով: Մին միայն յետոյ շատուում էին նրա ձեռքը սեղմելու և չնորհաւորելու նրա յաջող դատախոսութեան խօսքով, ի հարկէ, շատերը, մինչև անգամ մեծ մասը, միայն աչքի առաջ ունենալով դատախոսութեան յաջող և ազգութեան: Անկախված «Մշակ» թղթակիցը մնակ էր ներկայ գտնվողներին, որ դատախոսի ամեն խօսքին էր հետեւում, որին լսանք էր այդ համակրութիւնը և հրապարակական պաշտպանութիւնը հայոց դատի: Ձը կարծեմ, որ սխալվեցա՞ք երբ դատախոսութեան վերջը նոյնպէս մոտենալով պ. Զախաւին ասեցի նրա ձեռքը սեղմելով՝ «Ընդունե՛ք իմ անկեղծ չնորհաւորութիւնն այն քաջ և համակրական խօսքերի համար որ արտասանեցիք իմ ազգայինների մասին, ևս կը շատան հաղորդել իմ հայրենիքը այն տպաւորութիւնները, որ ընդունեցի ձեր խօսքերից և առաջուց, այժմ արդէն դիմեմ որ ամեն մէկ հայ ձեր ասածների դեկլարացիան կարդալով ամբողջ սրտից կը յայտնի ձեզ իր անկեղծ չնորհաւորութիւնը»:

Յիշախ ոչ միայն ձեռք և արեւելեան քրիստոնեաների համակրող ոգու կողմից հետաքրքիր էր այդ դատախոսութիւնը, այլ և չափազանց հարուստ իրողութիւններով: Եւ դրանց շատ բան սովորեցի և անկախ ձեռքը սեղմելու և մնացած ներկայ գտնվողները, որոնք համար գրեցի էլ աւելի շատ բան նոր և անձանքի պիտի երևար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ պրոֆէսոր Մոսկին տապաւ մեղադրւում Եւրոպայի Բիւրոյի վերաբերեալ պատճառով: Յայտնի գիտնականի դատաւարական դրժը կը սկսվի նրա Խաղաղից վերադառնալուց յետոյ: Մանովել կը պաշտպանի նրան:

—«France» լրագիրը, անդլական համալսարանի փառվից Բրեյլի արտաքսելու ատիկով ասում է հետեւեալ: Անգլական պարլամենտի անդամները 291 ձայնով միժամանակեանք 83-ի դէմ Բրեյլի հակառակ ձայն տուին: Այդպիսով Դոյճմանտի ընտրողները ստիպված կը լինեն նոր ընտրութիւն անել: Կասկած չը կայ, որ նրանք կրկին կընտրեն այն մարդուն, որին շատ անգամ կատարելապէս դիտակցարար յանձնել են իրանց շահերի պաշտպանութիւնը: Բրեյլի երբեք չէր ծածկում իր կրօնական և քաղաքական համոզմունքները: Նա այդքան հեռաւոր գտնվեցաւ, որ համաձայնվեցաւ արտասանել և ստորագրել երբեմն ձեռք: Այդ պայմաններին մէջ, եթէ ընտրողները յաջողութեամբ կը վարվեն, կը յաղթեն համալսարանի ժողովին: Այժմանից արդէն կարելի է նախադրուակել կրթման կրօնական ձեռք ունեցնելը:

—Հալոսի բեկորութեամբ՝ պ. Պոլսից, փետրվարի 21-ից հաղորդում են, որ Բ. Կուրը, աչքի առաջ ունենալով ապոստամբութեան աճելը Հեբրեյի լեզուով, դիտաւորութիւն ունի կենտրոնացնել զօրքերը չեթոգորիական սահմանի մօտ:

—Լրագրիներին Արամից հաղորդում են փետրվարի 24-ից, որ Վիեննա հասալ բոսնիական սերբերի պատգամաւորութիւնը, որը պէտք է խնդրի կայսրից մի քանի զինվորներ անել, որոնք վերաբերում են անդալան լեզուի մայրենաւ վարչութեան մէջ, հարկերի վերանորոգութեանը և յոյս-ուսումնական դաւանութեան կեկեղեւ հիմնաւուն, խոստանալով կատարեալ հաղանդութիւն, եթէ այդ զինվորները արվեն:

ԽԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Օդ. Вест.» լրագրում կարդում ենք հետեւեալը: 1878 թվին, մեր վերջին պատերազմի ժամանակ

նախ թուրքիայի հետ, կիւլի նահանգի գաւառական զինուորական զլուստրներից մէկը հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ: «Բերում եմ այսքան թուով հիւանդներ, դալիս եմ ինքս» ստորագրված է «Պիրոգով»: Այդ ժամանակ այդ տեղերում, որտեղ շինված էին հիւանդանոցներ, սպասում էին հոգեւոր Նիկոլայ Իվանովիչ Պիրոգովի այցելութեան: Հասկանալի է, որ արդէն հեռագիրը ոտի կանգնեցրեց թէ բժիշկներին և թէ քաղաքի բոլոր պաշտօնական անձինքներին: սկսեցին պատրաստութիւններ տեսնել մարդիկ և լուսնայ հիւանդանոցներ անկողնները, իսկ յետոյ պատրաստեցին բնակարան և այլ յարմարութիւններ մեծ վարձակալի համար: Պիրոգովի համար բնակարան յառկացրին արդարապատեւեան միւնիստրութեան պաշտօնեաներից մէկի տան մէջ: Նշանակված օրին և ժամին բոլոր պաշտօնեաները և քաղաքի պատաւար բնակիչները քաղաքագլխի առաջնորդութեամբ զընայցին երկաթուղու կայարանը համազգեստներով: Լավում է «գնացք» արդարաւ. նայն վայրկեանում բոլորը կարող կանգնում են և անհանգստութեամբ սպասում են տեսնել հոգեւոր ծերունուն և առաջինը կայարանում պատրաստած ճաշը: Երկաթուղու գնացքը մօտենում է, բայց բնակիչները սաստիկ դարձանում են, տեսնելով որ բոլոր վագոնները երրորդ կլասի են: Միթէ այդպիսի նշանաւոր մարդ, որպէս Պիրոգովն է, ճանապարհորդում է նստած այդ վագոններից մէկի մէջ: Հենց որ գնացքը կանգնեց, վագոնից դուրս եկաւ մէկ սաստիկ փոքրահասակ մարդ և ուղղակի դիմեց զինուորական զլուստրին հետեւեալ խօսքերով. «Ես եմ Պիրոգով»: Բժիշկները բարկանալով իսկայն հեռացան գնացքից և մօտան կայարանը, իսկ զինուորական զլուստրը համարեալ արձանացաւ և մի փոքր սպասելով, ասեց. «Ինչպէս էք համարձակվում, և ով էք դուք, ինչ էք կամենում» և այլն: Եւս ինքս եմ Պիրոգով, հիւանդներին բերեցի», պատասխանում է ներկայացրել: «Ինչպէ՞ք իմ ֆէլդֆելչին» կրաւ նոյն զինուորական իւրապատասխանի: Մեծ Պիրոգովի ազգանուն ունեցողը չիտիված մօտենում է զինուորական զլուստրին և հարցնում է «Ինչու համար էք բարկանում ինձ վրա, գնացե՛ք», և նա պատասխանում է նրան. «Ինչպէս էիք դուք համարձակվում Պիրոգով ստորագրել»: —«Ես ինչ անեմ, որ իմ ազգը Պիրոգով է»: —«Այն ժամանակ պէտք է հեռադրե՛ք—Պիրոգով, բայց ոչ այն»:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 փետրվարի: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է. Սպասում են, որ շուտով դարձեալ իտալեզաններին դատը կը սկսվի: 250 մեղադրվածներ կան: ԴՈՒՍԵՆ՝ լրագիրը հաղորդում է. Սիրիի երկաթուղու գծի ուղղութիւնը, չը նայելով 1875 և 1880 թուականներին բարձրագոյն հրամաններին, միժմա՞ծ է վերաբնակել միւնիստրների խորհրդի մէջ: Թուրքիստանի սահմաններից արդե՞րված է մայցին Ռուսաստան եւրոպական և հնդկական ապրանքներ, բայց թէ ինչ, կիւնե՞ր և ինչի՞ց: Այդ բոլոր առարկաների համար բարձր մարքան են նշանակված:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 փետրվարի: Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ., երկրորդ 91 ռ. 12 կ., երրորդ 91 ռ. 50 1/2 կ., չորրորդ 91 ռ. 12 կ., հինգերորդ 90 ռ. 5 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 217 ռ. 25 կ., երկրորդ 215 ռ. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 90 ռ. 5 կ., երկրորդ 89 ռ. 87 1/2 կ., երրորդ 90 ռ., ոսկի 8 ռ. 12 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ լծագծի վրա արժէ 24,19 պէս, Ամստերդամի վրա 123 պէս, Ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԵՐԳՈՐ ԱՐՇԵՐՈՒՆԻ

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց